

DOĞANIN SESİ

ARAPLAR BOĞAZI (KARAMENDERES VADİSİ, ÇANAKKALE) VE CİVARININ HERPETOFAUNA VE AVİFAUNASI

Herpetofauna and Avifauna of in the Vicinity of Araplar Gorge
(Skamandros Valley, Çanakkale)

Aralık 2018
Yıl: 1 Sayı: 2
Sayfalar: 3-17

Ulvi Kerem GÜNAY
Batuhan Yaman YAKIN
Çiğdem KAPLAN
Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Biyoloji Anabilim Dalı,
Çanakkale

Prof. Dr. Cemal Varol TOK
Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Biyoloji Bölümü, Çanakkale

İletişim

cvtok@comu.edu.tr

Anahtar Kelimeler

Herpetofauna, Avifauna,
Araplar Boğazı, Truva Tarihi
Milli Parkı

Keywords

Herpetofauna, Avifauna,
Araplar Gorge, Troy Historical
National Park

Yazıların tüm teknik ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. İleri sürülen fikir ve iddialar Doğa ve Sürdürülebilirlik Derneğinin görüşünü yansıtmayabilir.

Bu çalışmada, Çanakkale, Ezine ilçesine bağlı Araplar Boğazı civarı herpetofauna ve avifauna açısından araştırılmıştır. Araplar Boğazı; Çanakkale’de bulunan tali kuş göç yollarından biri olması sebebiyle çalışma alanı önem taşımaktadır. Bu alanda 2003-2016 yılları arasında yapılan tüm çalışmalardan elde edilen veriler değerlendirilmiş; beş amfibi, 24 sürüngen ve 147 kuş türü tespit edilmiştir. IUCN Kırmızı Listesi verilerine göre alanda rastlanan amfibi türleri DD ve LC kategorilerine dahildir. Sürüngen türlerinden ise; iki tür [*Testudo graeca* (Tosbağa), *Malpolon insignitus* (Çukurbaşı Yılan)] VU; bir tür [*Emys orbicularis* (Benekli Kaplumbağa)] NT kategorisindedir. Diğer türler LC kategorisine dahildir. Avifaunadan ise; üç tür [*Streptopelia turtur* (Üveyik), *Clanga clanga* (Büyük Orman Kartalı), *Aquila heliaca* (Şah Kartal)] VU (Hassas), bir tür [*Vanellus vanellus* (Kızkuşu)] NT (Tehdide Yakın) kategorisinde olup, diğer türler ise LC (Düşük Tehdit) statüsünde değerlendirilmektedir. Söz konusu alanın biyoçeşitlilik açısından önemi ve korunması gerekliliği vurgulanmıştır.

ABSTRACT

In this study, herpetofauna and avifauna of the Araplar Gorge where is located in Ezine/Çanakkale, and its vicinity were examined. The Araplar Gorge is an important area because of its location as one of the secondary migration pathway of birds in Çanakkale. In the study area; all data were evaluated from the field studies and researches between 2003 and 2016; as a result five amphibian, 24 reptile and 147 bird species were identified. According to IUCN Red List; all of the observed amphibian specimens were in DD and LC. Two of the reptile specimens were listed as VU [*Testudo graeca*, *Malpolon insignitus*] and one specimen was listed as NT (*Emys orbicularis*). All other reptile specimens were listed as LC. In avifauna; three specimens were listed as VU (*Streptopelia turtur*, *Clanga clanga*, *Aquila heliaca*), one specimen was listed as NT (*Vanellus vanellus*) and all other bird species were listed as LC. The biodiversity importance and necessity of the protection of the area were emphasized.

DOĞANIN SESİ

GİRİŞ

Dünya üzerinde bulunan biyoçeşitlilik sıcak noktalarından olan Akdeniz, İran-Turan ve Kafkasya, Anadolu'da kesişmekte ve bu kesişme söz konusu bölgedeki tür çeşitliliğini ve endemizmi arttırmaktadır (Gür, 2017). Son yıllarda yapılan çalışmalarda, artan sanayileşme ve şehirleşme sonucu ortaya çıkan yoğun insan baskısı sebebiyle Anadolu biyocoğrafyasının tehdit altında olduğuna dikkat çekilmektedir (Şekercioğlu ve diğerleri, 2011; Conservation International, 2017; Gür, 2017).

Troya Tarihi Milli Parkı hem tarihi önemi hem de Kazdağları'ndan çıkan, Biga ve Ezine ovalarını ayıran, Karamenderes Deresi'nin içerdiği biyolojik zenginliği ile oldukça önemli bir alandır (Öztura, 2010) ve 1998 yılında UNESCO tarafından "Dünya Mirası" olarak kabul edilmiştir (Gerner ve Serez, 2006). Taş ocakları ile kuşatılan Araplar Boğazı ise Karamenderes Deresi'nin en geniş alanı olmakla beraber konumu itibariyle Kumkale Deltasına

açılan bir koridordur ki bu bölge tali kuş göç yolu olarak tanımlanmaktadır (Dochy ve diğerleri, 2006).

Dünyada yaklaşık olarak 7.966 amfibi (Amphibia-Web, 2018), 10.793 sürüngen (Uetz, 2018) ve 10.000'den fazla kuş türünün varlığı bilinmekte olup (BirdLife International, 2018); Türkiye'de toplam 36 amfibi, 133 sürüngen (Baran ve diğerleri, 2012; Yaşar, 2018) ve 487 kuş türünün yaşadığı bilinmektedir (TRAKUS, 2018).

Bu çalışmada Troya Tarihi Milli parkına komşu, hem tarihsel hem de ekolojik olarak önemli bir yer olan Araplar Boğazı bölgesi ve çevresinde gözlenmiş amfibi, sürüngen ve kuş tür çeşitliliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

DOĞANIN SESİ

MATERYAL VE METOT

Çalışma Alanı

Çanakkale'nin Ezine ilçesinde yer alan ve Biga ile Ezine ovalarını ikiye ayıran Karamenderes Deresi; Yaklaşık 110 km. uzunluğa, minimum 60-70 m³ ve maksimum 1530 m³ debiye sahiptir (Akbulut ve diğerleri, 2006). Kazdağları'ndan çıktıktan sonra genişleyen Orta ve Aşağı Menderesi 8 km. uzunluğunda, 500 m. genişliğinde ayıran bir boğaz mevcuttur. Bu boğaz Araplar Boğazı olarak bilinir (Akarca, 1978).

Bölgenin yıllık ortalama sıcaklığı 14°C olup, en sıcak ortalama 23,6°C ile Temmuz ayı, en soğuk ortalama 5,2°C ile Ocak ayı olarak bildirilmiştir (DMİGM, 1994). Bölgenin yıllık ortalama yağış miktarı 624,3 mm'dir. En yağışlı ay 118,2 mm ile Aralık olup, en az yağışın düştüğü ay ise 8,3 mm ile Ağustos ayıdır. Akdeniz makroklimasının etkisi sebebiyle yağışların önemli bir bölümünün kış aylarında düştüğü, yaz döneminde ise yağışların minimum değerlere indiği gözlenmektedir (Saltık, 2013). Araplar Boğazı; bazı noktalarda 180 metre yüksekliğe ulaşabilirken bazı noktalarda deniz seviyesine yaklaşmıştır. Alan içerisinde kumul ve çamurlu alanlar; Troia Meşesi (*Quercus trojana*) gibi maki karakteri gösteren vejetasyona sahip alanlar ve Kızılçam (*Pinus brutia*) ormanları mevcuttur. Bunun yanında, tarım alanları, kayalık alanlar, akarsu ve durgun su sistemleri gibi farklı habitatlar mevcuttur (Gerner ve Serez, 2006).

Metot

Arazi çalışmaları 2003-2016 tarihleri arasında özellikle bahar ayları yoğun olmak üzere dört mevsimi içerecek şekilde yapılmıştır. Örneklerin görüldükleri yerden GPS yardımıyla koordinatları kaydedilmiştir. Alanda rastlanan Tosbağa ve diğer su kaplumbağaları tür teşhisinden sonra buldukları alana geri

bırakılmıştır. Zoocoğrafik değerlendirmeler ve tür- lere ait koruma statülere mevcut literatürler yardımıyla belirlenmiştir ve Tablo 1'de verilmiştir (Vigna Taglianti ve diğerleri, 1999; Sindaco ve diğerleri, 2000; IUCN, 2018). Ayrıca alanda daha önce yapılmış çalışmalarındaki verilerden yararlanılmıştır (Kaya, 2005; Gerner ve Serez, 2006; Tok ve Çiçek, 2014; Tok ve Yakın, 2018).

Çalışmada 2003-2016 arası yapılan arazi çalışmalarına ek olarak 2017 yılında tamamlanan yüksek lisans tez çalışmasına ait veriler dahil edilmiştir. Kuş türlerine ait gözlemler; sabah gün doğumu ve akşam gün batımında yoğun olmak üzere, doğrusal transekt metodu (Bibby, 1998) ile yapılmış olup, gözlemler sırasında 10 x 42 büyütme dürbün, 20-60 x 82 mm büyütme yer teleskobu, 100-400 mm lense sahip DSLR kamera kullanılmıştır. Türlerin sistematik değerlendirmesi del Hoyo & Collar (2014, 2016)'a göre düzenlenmiştir.

DOĞANIN SESİ

BULGULAR

Amfibi ve Sürüngenler

Araplar Boğazı ve civarında yapılan arazi çalışmaları ve literatür taraması verilerine göre alanda toplamda 29 amfibi ve sürüngen (beş kurbağa, bir kara kaplumbağası, iki tatlı su kaplumbağası, sekiz kertenkele ve 13 yılan) türünün yaşadığı belirlenmiştir (**Tablo 1**) (**Şekil 1, 2, 3, 4**). Tespit edilen kurbağa türlerinden *Pelobates syriacus* (Toprak Kurbağası) daha önceleri Çanakkale ilinde tek bir yerden bilinmekteyken (Tok ve Çiçek, 2014) bu çalışma ile birlikte söz konusu türün il içerisinde yaşadığı yeni bir lokalite belirlenmiştir (Günay, 2017) (**Şekil 4**).

Vigna Taglianti ve diğerlerine (2000) göre tespit edilen amfibi ve sürüngen örnekleri toplamda 11 ana korotipten köken almıştır; amfibiler için dört ve sürüngenler için dokuz farklı korotip belirlenmiştir. En çok görülen korotipler Turan-Akdeniz (%24=7 tür) ve Doğu Akdeniz (%24=7 tür) olarak tespit edilmiştir (**Şekil 5**).

Şekil 1. *Mauremys rivulata* (Çizgili Kaplumbağa)

© U. Kerem Günay

Şekil 2. *Mauremys rivulata* (Çizgili Kaplumbağa)

© Batuhan Y. Yakın

Şekil 3. *Lacerta trilineata* (İri yeşil kertenkele)

© U. Kerem Günay

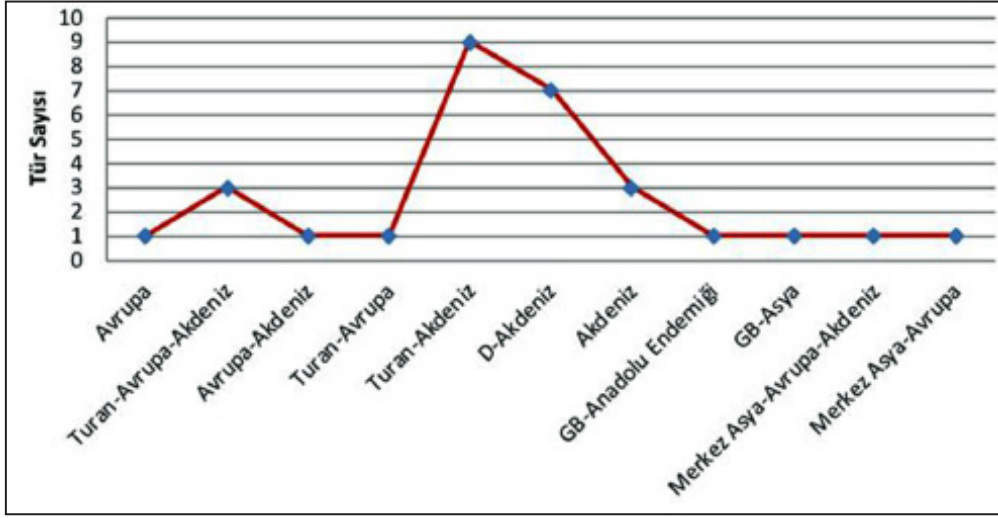

Şekil 4. *Pelobates syriacus* (Toprak kurbağası)

© U. Kerem Günay

DOĞANIN SESİ

Şekil 5. Araplar Boğazı amfibi ve sürüngenlerin korotip dağılımı

Alanda tespit edilen amfibiler; *Bufo bufo* (Siğilli kurbağa), *Bufo variabilis* (Değişken desenli gece kurbağası) *Hyla orientalis* (Ağaç kurbağası), *Pelobates syriacus* (Toprak kurbağası) ve *Pelophylax ridibundus complex* (Ova kurbağası).

Yapılan bir ekskürsiyon sırasında Araplar Boğazı'nda ölü bir *Malpolon insignitus* (Çukurbaşlı yılan) örneği tespit edildiği yazarlara bildirilmiş ve bu tür de bölgede rastlanan sürüngen listesine dahil edilmiştir (Gerner ve Serez, 2006).

IUCN Kırmızı Listesi kategorilerine göre alanda tespit edilen amfibi ve reptil türlerinden *Testudo graeca* (Tosbağa) ve *Malpolon insignitus* (Çukurbaşlı yılan) VU (Hassas) kategorisinde, *Emys orbicularis* (Benekli kaplumbağa) NT (Tehdide Yakın) kategorisinde, *Bufo variabilis* (Değişken desenli gece kurbağası) DD (Eksik Veri) kategorisinde ve diğer tüm türler LC (Düşük Riskli) olarak belirtilmiştir.

DOĞANIN SESİ

Tablo1. Araplar Boğazı ve civarındaki amfibi ve sürüngenlerin korotipleri, IUCN ve Bern Sözleşmesi koruma kategorileri

Familya	Tür Adı	Türkçe Adı	Korotip	IUCN	Bern
Bufonidae	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)	Siğilli kurbağa	Avrupa	LC	Ek III
	<i>Bufotes variabilis</i> (Linnaeus, 1758)	Değişken desenli gece kurbağası	Turan-Avrupa-Akdeniz	DD	Ek II
Hylidae	<i>Hyla orientalis</i> Bedriaga, 1890	Ağaç kurbağası	Avrupa-Akdeniz	LC	Ek II
Pelobatidae	<i>Pelobates syriacus</i> Böettger, 1889	Toprak kurbağası	Turan-Avrupa	LC	Ek II
Ranidae	<i>Pelophylax ridibundus complex</i>	Ova kurbağası	Turan-Avrupa-Akdeniz	LC	Ek III
Emydidae	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)	Benekli kaplumbağa	Turan-Avrupa-Akdeniz	NT	Ek II
Geoemydidae	<i>Mauremys rivulata</i> (Valenciennes, 1833)	Çizgili kaplumbağa	Turan-Akdeniz	LC	Ek II
Testudinidae	<i>Testudo graeca</i> Linnaeus, 1758	Tosbağa	Turan-Akdeniz	VU	Ek II
Agamidae	<i>Stellagama stellio</i> (Linnaeus, 1758)	Dikenli keler	D-Akdeniz	LC	Ek II
Anguidae	<i>Pseudopus apodus</i> (Pallas, 1775)	Oluklu kertenkele	Turan-Akdeniz	LC	Ek II
Gekkonidae	<i>Mediodactylus kotschy</i> (Steindachner, 1870)	İnce parmaklı keler	D-Akdeniz	LC	Ek II
	<i>Hemidactylus turcicus</i> (Linnaeus, 1758)	Geniş parmaklı keler	Akdeniz	LC	Ek III
Lacertidae	<i>Anatololacerta anatolica</i> (Werner, 1900)	Anadolu kaya kertenkelesi	GB-Anadolu Endemiği	LC	Ek III
	<i>Lacerta trilineata</i> Bedriaga, 1886	İri yeşil kertenkele	D-Akdeniz	LC	Ek II
	<i>Ophisops elegans</i> Ménétriés, 1832	Tarla kertenkelesi	D-Akdeniz	LC	Ek II
Scincidae	<i>Ablepharus kitaibelii</i> (Bibron & Bory de St Vincent, 1883)	İnce kertenkele	D-Akdeniz	LC	Ek II
Boidae	<i>Eryx jaculus</i> (Linnaeus, 1758)	Mahmuzlu yılan	Akdeniz	LC	Ek III
Colubridae	<i>Dolichophis caspius</i> (Gmelin, 1789)	Hazer yılanı	Turan-Akdeniz	LC	Ek III
	<i>Eirenis modestus</i> (Martin, 1838)	Uysal yılan	GB-Asya	LC	Ek III
	<i>Elaphe sauromates</i> (Pallas, 1811)	Sarı yılan	Turan-Akdeniz	LC	Ek II
	<i>Hemorrhois nummifer</i> (Reuss, 1834)	Sikkeli yılan	Turan-Akdeniz	LC	Ek III
	<i>Platyceps collaris</i> (Müller, 1878)	İnce ok yılanı	Doğu Akdeniz	LC	Ek III
	<i>Platyceps najadum</i> (Eichwald, 1831)	Toros yılanı	Turan-Akdeniz	LC	Ek II
	<i>Telescopus fallax</i> Fleischmann, 1831	Kedi gözlü yılan	Turan-Akdeniz	LC	Ek II
Psammophiidae	<i>Malpolon insignitus</i> (Geoffroy de St Hilaire, 1827)	Çukurbaşı yılan	Akdeniz	VU	Ek III
Natricidae	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)	Yarı sucul yılan	Merkez Asya-Avrupa-Akdeniz	LC	Ek III
	<i>Natrix tessellata</i> (Laurenti, 1768)	Su yılanı	Merkez Asya-Avrupa	LC	Ek II
Typhlopidae	<i>Xerotyphlops vermicularis</i> (Merrem, 1820)	Kör yılan	Turan-Akdeniz	LC	Ek III
Viperidae	<i>Montivipera xanthina</i> (Gray, 1849)	Şeritli engerek	D-Akdeniz	LC	Ek II

DOĞANIN SESİ

Kuşlar

Araplar Boğazı'nı da içine alan EURONATUR projesinde (Gerner ve Serez, 2006) Araplar Boğazı'nda 86 kuş türü tespit edilmiştir. Bu türlerin 51'inin alanda kuluçkaya yattığı, 35'inin ise göçmen türler olduğu belirtilmiştir. Alanda kuluçkaya yatan türler içerisinde *Aquila heliaca* (Şah kartal) IUCN kategorilerine göre VU (Duyarlı) tehdit kategorisinde olup, *Ciconia nigra* (Kara leylek) ise Avrupa'da nesli tehdit altındaki türlerdendir. Alanda yapılmış diğer bir çalışmada Araplar Boğazı ve çevresinde 96

kuş türüne rastlandığı belirtilmiştir (Sevim ve Gönöz, 2006).

Şubat 2016-Şubat 2017 yılları arasında yüksek lisans tezi kapsamında yapılan 34 günlük arazi çalışması sonucunda Araplar Boğazı ve çevresinde 17 ordo, 43 familyaya dahil toplam 99 tür gözlenmiştir (Şekil 6, 7, 8, 9, 10, 11). Bu türlerin 97'si IUCN kategorilerine göre LC (düşük tehdit), bir tür (*Vanellus vanellus*) NT (tehdide yakın), bir tür ise (*Streptopelia turtur*) VU (duyarlı) kategorisinde değerlendirilmektedir.

Şekil 6. *Tadorna ferruginea* (Angıt)

© U. Kerem Günay

Şekil 7. *Lanius nubicus* (Maskeli örümcekkuşu)

© U. Kerem Günay

Şekil 8. *Platalea leucorodia* (Kaşıkcı)

© U. Kerem Günay

Şekil 9. *Upupa epops* (İbibik)

© U. Kerem Günay

DOĞANIN SESİ

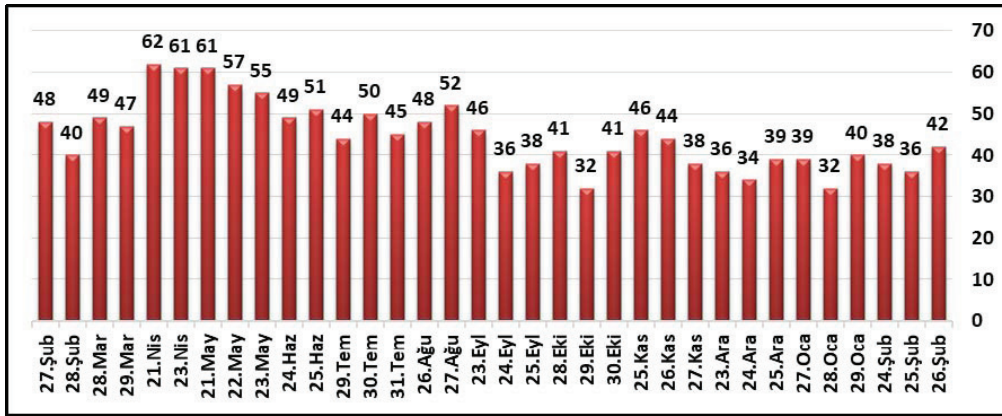

Şekil 10. *Merops apiaster* (Arıkuşu)
© U. Kerem Günay

Şekil 11. *Aquila chrysaetos* (Kaya kartalı)
© U. Kerem Günay

Çalışma sırasında en çok türe 21 Nisan 2016'da 62 tür ile rastlanılmış olup, 29 Ekim 2016 ve 28 Ocak 2017 tarihlerinde ise ancak 32 türe rastlanılmıştır (**Şekil 12**).

Şekil 12. Arazi gözlemlerinde günlere göre gözlenen toplam tür sayıları

Günümüze kadar alanda doğrudan yürütülen çalışmalara ilave olarak yapılan ekskürsionlar da değerlendirildiğinde bölgede rastlanılan kuş türü sayısı; 18 ordo, 48 familyaya dahil toplam 147 tür olarak tespit edilmiştir (**Tablo 2**). Bu türlerden üç tür (*Streptopelia turtur*, *Clanga clanga*, *Aquila heliaca*) “hassas (VU)” bir tür (*Vanellus vanellus*) “tehdide yakın (NT)” statüsünde diğer türler ise “düşük tehdit (LC)” kategorilerinde değerlendirilmektedir (IUCN, 2018).

DOĞANIN SESİ

Tablo 2. Araplar Boğazı'nda gözlemlenen kuş türleri, göç durumları ve koruma statüleri

Familiya	Tür	Türkçe adı	BERN	CITES	IUCN	GÖÇ DURUMU
Phasianidae	<i>Coturnix coturnix</i>	Bıldırcın	EK III	LD	LC	2
	<i>Alectoris chukar</i>	Kımalı keklik	EK III	LD	LC	1
Anatidae	<i>Tadorna ferruginea</i>	Angıt	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Tadorna tadorna</i>	Suna	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Mareca penelope</i>	Fiyu	EK III	LD	LC	4
	<i>Anas crecca</i>	Çamurcun	EK III	LD	LC	1, 4
	<i>Anas platyrhynchos</i>	Yeşilbaş	EK III	LD	LC	1, 4
	<i>Netta rufina</i>	Macar ördeği	EK III	LD	LC	1
	<i>Aythya nyroca</i>	Tepeli patka	EK III	LD	LC	2, 1
	Podicipedidae	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Küçük batağan	EK II	LD	LC
<i>Podiceps cristatus</i>		Bahri	EK III	LD	LC	1, 4
<i>Podiceps nigricollis</i>		Karaboyunlu batağan	EK II	LD	LC	1, 4
Columbidae	<i>Columba livia</i>	Kaya güvercini	EK III	LD	LC	1
	<i>Columba palumbus</i>	Tahtalı	EK III	LD	LC	2
	<i>Streptopelia turtur</i>	Üveyik	EK III	LD	VU	2, 3
	<i>Streptopelia decaocto</i>	Kumru	EK III	LD	LC	1
Apodidae	<i>Apus apus</i>	Ebabil	EK III	LD	LC	2, 3
Cuculidae	<i>Cuculus canorus</i>	Guguk	EK III	LD	LC	2, 3
Rallidae	<i>Rallus aquaticus</i>	Sukılavuzu	EK III	LD	LC	1
	<i>Gallinula chloropus</i>	Sutavuğu	EK III	LD	LC	2, 1
	<i>Fulica atra</i>	Sakarmeke	EK III	LD	LC	1, 4
Ciconiidae	<i>Ciconia nigra</i>	Kara leylek	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Ciconia ciconia</i>	Leylek	EK II	LD	LC	2, 3
Threskiornithidae	<i>Platalea leucorodia</i>	Kaşıkçı	EK II	LD	LC	2, 1
Ardeidae	<i>Ixobrychus minutus</i>	Küçük balaban	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Ardeola ralloides</i>	Alaca balıkçıl	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Egretta garzetta</i>	Küçük ak balıkçıl	EK II	LD	LC	1, 2
	<i>Ardea alba</i>	Büyük ak balıkçıl	EK II	LD	LC	2, 4
	<i>Ardea cinerea</i>	Gri balıkçıl	EK III	LD	LC	1, 2
	<i>Ardea purpurea</i>	Erguvani balıkçıl	EK II	LD	LC	2, 3
Phalacrocoracidae	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Karabatak	EK III	LD	LC	1, 4
	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Tepeli karabatak	EK III	LD	LC	1
	<i>Microcarbo pygmaeus</i>	Küçük karabatak	EK II	LD	LC	1

DOĞANIN SESİ

Tablo 2. Araplar Boğazı'nda gözlemlenen kuş türleri, göç durumları ve koruma statüleri

Charadriidae	<i>Charadrius dubius</i>	Halkalı küçük cılibit	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Akça yağmurcun	EK II	LD	LC	1, 4, 3
	<i>Vanellus spinosus</i>	Mahmuzlu kızkuşu	EK II	LD	LC	1
	<i>Vanellus vanellus</i>	Kızkuşu	EK III	LD	NT	1, 4
Scolopacidae	<i>Gallinago gallinago</i>	Suçulluğu	EK III	LD	LC	2, 4
	<i>Lymnocyptes minimus</i>	Küçük suçulluğu	EK III	LD	LC	2, 4
	<i>Tringa ochropus</i>	Yeşil düdükçün	EK II	LD	LC	2, 4
	<i>Tringa nebularia</i>	Yeşilbacak	EK III	LD	LC	2, 4
	<i>Tringa totanus</i>	Kızılbacak	EK III	LD	LC	2, 3, 4
	<i>Tringa glareola</i>	Orman düdükçünü	EK II	LD	LC	2
Laridae	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Karabaş martı	EK III	LD	LC	1, 4
	<i>Larus michahellis</i>	Gümüş martı	EK III	LD	LC	1, 4
Tytonidae	<i>Tyto alba</i>	Peçeli baykuş	EK II	EK II	LC	1
Strigidae	<i>Athene noctua</i>	Kukumav	EK II	EK II	LC	1
	<i>Otus scops</i>	İshakkuşu	EK II	EK II	LC	4, 3
Strigidae	<i>Asio otus</i>	Kulaklı orman baykuşu	EK II	EK II	LC	1, 4
	<i>Strix aluco</i>	Alaca baykuş	EK II	EK II	LC	1
Pandionidae	<i>Pandion haliaetus</i>	Balık kartalı	EK III	EK II	LC	2, 4
Accipitridae	<i>Pernis apivorus</i>	Arı şahini	EK III	EK II	LC	2, 3
	<i>Milvus migrans</i>	Kara çaylak	EK III	EK II	LC	2, 4, 3
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Akkuyruklu kartal	EK III	EK I	LC	1, 4, 2
	<i>Circaetus gallicus</i>	Yılan kartalı	EK III	EK II	LC	2, 3
	<i>Circus aeruginosus</i>	Saz delicesi	EK III	EK II	LC	2, 1, 4
	<i>Circus cyaneus</i>	Gökçe delice	EK III	EK II	LC	2, 4
	<i>Accipiter gentilis</i>	Çakırkuşu	EK III	EK II	LC	2, 1, 4
	<i>Accipiter nisus</i>	Atmaca	EK III	EK II	LC	1, 2, 4
	<i>Buteo buteo</i>	Şahin	EK III	EK II	LC	2, 1, 4
	<i>Buteo rufinus</i>	Kızıl şahin	EK III	EK II	LC	1
	<i>Clanga pomarina</i>	Küçük orman kartalı	EK III	EK II	LC	2, 3
	<i>Clanga clanga</i>	Büyük orman kartalı	EK III	EK II	VU	2, 4
	<i>Aquila heliaca</i>	Şah kartal	EK II	EK I	VU	1
	<i>Aquila chrysaetos</i>	Kaya kartalı	EK II	EK II	LC	1
	Upupidae	<i>Upupa epops</i>	İbibik	EK II	LD	LC

DOĞANIN SESİ

Tablo 2. Araplar Boğazı'nda gözlemlenen kuş türleri, göç durumları ve koruma statüleri

Meropidae	<i>Merops apiaster</i>	Arikuşu	EK III	LD	LC	2, 3
Coraciidae	<i>Coracias garrulus</i>	Gökkuzgun	EK II	LD	LC	2, 3
Alcedinidae	<i>Alcedo atthis</i>	Yalıçapkını	EK II	LD	LC	2, 1, 4
Picidae	<i>Leiopicus medius</i>	Ortanca ağaçkakan	EK II	LD	LC	1
	<i>Dryobates minor</i>	Küçük ağaçkakan	EK II	LD	LC	1
	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Alaca ağaçkakan	EK II	LD	LC	1
Falconidae	<i>Falco tinnunculus</i>	Kerkenez	EK II	EK II	LC	2,1,4
	<i>Falco peregrinus</i>	Gökdoğan	EK II	EK I	LC	2, 1, 4
Oriolidae	<i>Oriolus oriolus</i>	Sarıasma	EK II	LD	LC	2, 3
Laniidae	<i>Lanius collurio</i>	Kızılsırtlı örümcekkuşu	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Lanius minor</i>	Karaalınlı örümcekkuşu	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Lanius senator</i>	Kızılbaşlı örümcekkuşu	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Lanius nubicus</i>	Maskeli örümcekkuşu	EK II	LD	LC	2, 3
Corvidae	<i>Garrulus glandarius</i>	Alakarga	LD	LD	LC	1
	<i>Pica pica</i>	Saksağan	LD	LD	LC	1
	<i>Corvus monedula</i>	Küçük karga	LD	LD	LC	1
	<i>Corvus corax</i>	Kuzgun	EK III	LD	LC	1
	<i>Corvus cornix</i>	Leş kargası	LD	LD	LC	1
Paridae	<i>Periparus ater</i>	Çam baştankarası	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Poecile lugubris</i>	Akyanıklı baştankara	EK II	LD	LC	1
	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Mavi baştankara	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Parus major</i>	Büyük baştankara	EK II	LD	LC	1
Remizidae	<i>Remiz pendulinus</i>	Çulhakuşu	EK III	LD	LC	2, 1, 4
Alaudidae	<i>Lullula arborea</i>	Orman toygarı	EK III	LD	LC	1
	<i>Alauda arvensis</i>	Tarlakuşu	EK III	LD	LC	2, 1, 4
	<i>Galerida cristata</i>	Tepeli toygar	EK III	LD	LC	1
Acrocephalidae	<i>Iduna pallida</i>	Ak mukallit	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Saz kamışını	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Büyük kamışın	EK II	LD	LC	2, 3

DOĞANIN SESİ

Tablo 2. Araplar Boğazi'nda gözlemlenen kuş türleri, göç durumları ve koruma statüleri

Hirundinidae	<i>Delichon urbicum</i>	Ev kırlangıcı	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Cecropis daurica</i>	Kızıl kırlangıç	EK II	LD	LC	2, 3
Hirundinidae	<i>Hirundo rustica</i>	Kır kırlangıcı	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Riparia riparia</i>	Kum kırlangıcı	EK II	LD	LC	2, 3
Phylloscopidae	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Söğütbülbülü	EK II	LD	LC	2
	<i>Phylloscopus collybita</i>	Çıvgın	EK II	LD	LC	2, 1, 4
Scotocercidae	<i>Cettia cetti</i>	Kamışbülbülü	EK II	LD	LC	1, 4
Aegithalidae	<i>Aegithalos caudatus</i>	Uzunkuyruklu baştankara	EK II	LD	LC	1, 4
Sylviidae	<i>Sylvia atricapilla</i>	Karabaşlı ötleğen	EK II	LD	LC	2, 1, 4
	<i>Sylvia borin</i>	Boz ötleğen	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Sylvia curruca</i>	Küçük akgerdanlı ötleğen	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Sylvia melanocephala</i>	Maskeli ötleğen	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Sylvia cantillans</i>	Bıyıklı ötleğen	EK II	LD	LC	1
	<i>Sylvia communis</i>	Akgerdanlı ötleğen	EK II	LD	LC	2, 3
Certhiidae	<i>Certhia brachydactyla</i>	Bahçe tırnaşıkkuşu	EK II	LD	LC	1
Sittidae	<i>Sitta europaea</i>	Sıvacı	EK II	LD	LC	1
	<i>Sitta neumayer</i>	Kaya sıvacısı	EK II	LD	LC	1
Troglodytidae	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Çitkuşu	EK II	LD	LC	1, 4
Sturnidae	<i>Sturnus vulgaris</i>	Sığırcık	EK II	LD	LC	1, 4
Turdidae	<i>Turdus merula</i>	Karatavuk	EK III	LD	LC	1
	<i>Turdus philomelos</i>	Öter ardıç	EK II	LD	LC	2, 1, 4
Muscicapidae	<i>Muscicapa striata</i>	Çizgili sinekkapan	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Erithacus rubecula</i>	Kızılgardan	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Kara kızılkuşuk	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Kızılkuşuk	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Monticola solitarius</i>	Gökardıç	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Saxicola rubetra</i>	Çayır taşkuşu	EK II	LD	LC	2, 3
Muscicapidae	<i>Saxicola rubicola</i>	Taşkuşu	EK II	LD	LC	1, 4

DOĞANIN SESİ

Tablo 2. Araplar Boğazi'nda gözlemlenen kuş türleri, göç durumları ve koruma statüleri

	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Kuyrukkakan	EK III	LD	LC	2, 3
	<i>Oenanthe hispanica</i>	Karakulaklı kuyrukkakan	EK II	LD	LC	2, 3
Regulidae	<i>Regulus regulus</i>	Çalığıkuşu	EK II	LD	LC	1, 4
Prunellidae	<i>Prunella modularis</i>	Dağbülbülü	EK II	LD	LC	1, 4
Passeridae	<i>Passer domesticus</i>	Serçe	LD	LD	LC	1
	<i>Passer hispaniolensis</i>	Söğüt serçesi	EK III	LD	LC	4, 3
	<i>Passer montanus</i>	Ağaç serçesi	EK III	LD	LC	1
Motacillidae	<i>Anthus pratensis</i>	Çayır incirkuşu	EK II	LD	LC	2, 4
	<i>Motacilla flava</i>	Sarı kuyruksallayan	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Motacilla cinerea</i>	Dağ kuyruksallayanı	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Motacilla alba</i>	Ak kuyruksallayan	EK II	LD	LC	1, 4
Fringillidae	<i>Fringilla coelebs</i>	İspinoz	EK III	LD	LC	1, 4
	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Kocabaş	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Chloris chloris</i>	Florya	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Linaria cannabina</i>	Ketenkuşu	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Carduelis carduelis</i>	Saka	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Serinus serinus</i>	Küçük İskete	EK II	LD	LC	1
Emberizidae	<i>Emberiza melanocephala</i>	Karabaşlı kirazkuşu	EK II	LD	LC	2, 3
	<i>Emberiza calandra</i>	Tarla kirazkuşu	EK III	LD	LC	1, 4
	<i>Emberiza hortulana</i>	Kirazkuşu	EK II	LD	LC	3
	<i>Emberiza caesia</i>	Kızıl kirazkuşu	EK II	LD	LC	3
	<i>Emberiza cirlus</i>	Bahçe kirazkuşu	EK II	LD	LC	1
	<i>Emberiza citrinella</i>	Sarı kirazkuşu	EK II	LD	LC	1, 4
	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Bataklık kirazkuşu	EK II	LD	LC	1, 4

DOĞANIN SESİ

TARTIŞMA VE SONUÇ

Son yıllarda Çanakkale'nin amfibi ve sürüngen faunası üzerine yapılan çalışmalarda; toplamda 43 tür amfibi (üç kuyruksuz kurbağa, altı kuyruklu kurbağa) ve sürüngen (beş kaplumbağa, 14 kertenkele ve 15 yılan) tespit edilmiştir (Tok ve Çiçek, 2014; Tok ve diğerleri, 2014; Tok ve Yakın, 2018). Araplar Boğazı'nda yapılan bu çalışmada ise il bazında dağılışı gösteren herptil türlerinin %67,4'ü alanda tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye'deki amfibi ve sürüngen türlerinin % 17,1'lik gibi bir kısmını karşılamaktadır. Ancak alan civarında yapılan detaylı çalışmalarda habitat özellikleri dikkate alındığında *Lissotriton vulgaris* (Küçük Semender) ve *Triturus ivanbureschi* (Pürtüklü Semender) örneklerine de rastlanması olasıdır (Gerner ve Serez, 2006; Tok ve Çiçek, 2014).

Önceki yıllarda yapılmış olan çalışmalarda Çanakkale ili içerisinde tek bir lokalitede yaşadığı bilinen *Pelobates syriacus* (Toprak Kurbağası) türünün bu çalışmayla yeni bir lokalite kaydı verilmiştir. Türün il içerisinde bilinen eski lokalitesinin şehirleşme faaliyetleri sonucunda "Havaalanı" ve "Alışveriş Merkezi" yapılmak suretiyle tahrip edilmesi, bu çalışmada tespit edilen yeni lokalitenin türün Çanakkale'deki mevcudiyeti ve türün neslinin devamı açısından önemini arttırmaktadır. Bu nedenle tür ile ilgili yapılacak herhangi bir koruma ve il bazında izleme çalışmasının Araplar Boğazı'nda yapılması önerilmektedir.

Alanda çeşitli zamanlarda yapılmış olan tüm çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda; 18 ordo ve 48 familyaya dahil toplam 147 farklı kuş türüne rastlanılmıştır (Gerner ve Serez, 2006; Sevim ve Gönüz, 2006; Günay ve diğerleri, 2015; Günay, 2017). Çanakkale ili için şu ana kadar gerçekleştirilen ornitolojik araştırmalar göz önüne alındığında en son yapılan çalışmaya göre; Çanakkale'de 24 ordo ve 65 familyaya dahil toplamda 302 farklı kuş türünün gözlemlendiği bildirilmektedir (Karataş ve diğerleri, 2018). Araplar Boğazı'nın; ordo bazında %75,00 oranında, familya bazında % 73,84 oranında, tür bazında ise % 48,68 oranında Çanakkale avifaunasını barındırmakta olduğu görülmektedir. Türkiye'de rastlanılan kuş türü sayısının 487 olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Trakus, 2018), Araplar Boğazı'nın 147 tür ile Türkiye türlerinin % 30,18'ini barındırmaktadır.

Gerner ve Serez (2006) yaptıkları çalışmada; Troya Tarihi Milli Parkı sınırlarının genişletilmesi gerektiğini ve Araplar Boğazı'nın mutlaka parkın sınırlarının içerisine dahil edilmesi ve bir koruma statüsü kazanması gerekliliği açıkça belirtilmiştir. Gerek çalışmamızdaki gözlemlerimiz, gerek önceki çalışmalar göstermektedir ki; alanda faaliyette olan ve yeniden faaliyete geçen taş ocakları Araplar Boğazı ve civarında yaşayan tüm canlılar için bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehditlere ilave olarak kontrolsüz bir biçimde yapılan tarımsal faaliyetler ve bilinçsiz ilaçlama, kaçak avcılığın alandaki zengin biyoçeşitliliğe zarar vereceği kanısındayız.

KAYNAKLAR

Akarca, I. (1978). "Troas'ta Aşağı Kara Menderes Ovası Çevresindeki Şehirler". *Belleten*, 42 (165):1-52.

Akbulut, M., Odabaşı, S.S., Odabaşı, A.O., Çelik, E.Ş. (2006). "Çanakkale İlinin Önemli İç Suları ve Kirletici Kaynakları". *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, Cilt 23, Ek (1/1):9-15.

AmphibiaWeb (2018). *AmphibiaWeb: Information on amphibian biology and conservation*. <https://amphibiaweb.org/> (20 Aralık 2018)

Baran, İ., Ilgaz, Ç., Avcı, A., Kumlutaş, Y., Olgun, K. (2012). "Türkiye Amfibi ve Sürüngenleri". Ankara: TÜBİTAK, Popüler Bilim Kitapları, 207:204.

Bibby, C., Jones, M., Marsden, S. (1998). "Expedition Field Techniques Bird Surveys", Royal Geographical Society, London:134.

BirdLife International (2018) <http://www.birdlife.org/> (20.12.2018)

Conservation International (2018) : Hotspots. <http://www.conservation.org/how/pages/hotspots.aspx> (20.12.2018)

Del Hoyo, J., Collar, N., J, Christie, D., A., Elliot, A., & Fishpool, L., D., C. (2014). "Illustrated Checklist of the Birds of the World (Vol. 1)". Barcelona: Lynx Edicions.

Del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D., A., & Juana, E. (2016). "Handbook of the birds of the world alive". Lynx Edicions, Barcelona, Spain.

DMİGM (1994). Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Bayramiç İstasyonu 1975-1993 Dönemi Ortalama ve Ekstremler Klimatoloji Bülteni, Ankara.

Dochy, O., Debuck, J., Declercq, W., Goemaere, R., Robbe, I., Vandepitte, K., Vannieuwenhuyze, R. (2006). The Dardanelles in NW-Turkey: The Last Unknown Major Migration Route in Europe?. Report of a Birdwatching exploration from 16th-23rd April 2006. <http://vwg.natuurkoepel.be/archief/Dardanelen2006.pdf> (20.12.2018).

Gerner, L., Serez, M. (2006). "Troia Tarihi Ulusal Parkı Kuş Türleri ve Habitatlarını Tehdit Eden Faktörlere Karşı Alınması Gereken Önlemler". *ÇOMÜ Yayın No: 42, Çanakkale* ISBN 975-8100-50-5.

Günay, U.K., Çelikoğlu, V., Tok, C.V., (2015). "Araplar Boğazı (Ezine, Çanakkale) Civarındaki Kuş Populasyonları Üzerine Bir Ön Çalışma". *Ekoloji Sempozyumu 2015-Sinop/Türkiye*.

DOĞANIN SESİ

- Günay, U.K., (2017). “Troya Tarihi Milli Parkı Çevresindeki Amfibi ve Kuş Populasyonları Üzerine Ekolojik Araştırmalar”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Gür, H. (2017). Anadolu Diyagonali: “Bir Biyocoğrafi Sınırın Anatomisi”. *Kebikeç*, 43: 177-187.
- Heinzel, H., Fitter, R., Parsiov, J. (1995). “Türkiye ve Avrupa’nın Kuşları”. *TDHKD*, 384. İstanbul. ISBN 975-94098-28.
- IUCN 2018. *The IUCN Red List of Threatened Species*. Version 2018-2. <http://www.iucnredlist.org> (20.12.2018)
- Karataş, A., Gürkan, M., Günay, U.K. (2018). “Çanakkale Doğal Hayatı, Natural Life of Çanakkale, Çanakkale’nin Kuşları, Birds of Çanakkale”. *T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü*, ss. 260-405.
- Kaya, S. (2005). “Çanakkale İli ve Civarının Herpetofaunası”. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye.
- Öztura, E. (2010). “Truva Tarihi Milli Parkı, Kazdağı Milli Parkı ve Spil Dağı Milli Parkı ziyaretçilerinin Türkiye’de milli park kavramı ve eğitimi üzerine görüşleri”. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Saltık, N. (2013). “Çanakkale Kara Menderes Vadisi Araplar Boğazı Kesiminin Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi”. *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye.
- Sevim, İ., Gönüz, A. (2006). “Kazdağı-Araplar Boğazı Çevresinde Yerleşik ve Göçmen Kuş Populasyonları Üzerine Gözlemler”. *Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu*, Balıkesir.
- Sindaco, R., Venchi, A., Carpaneto, G., Bologna M. (2000). “The reptiles of Anatolia”. A checklist and zoogeographical analysis. *Biogeographia* 21: 441–554.
- Şekercioğlu, Ç., H., Anderson, S., Akçay, E., Bilgin, R., Can, Ö., E., Semiz, G., Dalfes, H., N. (2011). “Turkey’s globally important biodiversity in crisis”. *Biological Conservation* 144: 2752-2769.
- Tok, C., V., Çiçek, K. (2014). “Amphibians and Reptiles in the Province of Çanakkale (Marmara Region, Turkey) (Amphibia; Reptilia)”. *Herpetozoa* 27 (1/2):65-76.
- Tok, C. V., Özkan, B., Gürkan, M., Yakın, B. Y. (2014). “Çanakkale’nin Tetrapodları (Amphibia, Reptilia, Aves, Mammalia) ve Korunma Statüleri”, *Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi* 5 (2): 36-53.
- Tok, C., V., Yakın, B., Y. (2018). “Çanakkale Doğal Hayatı, Natural Life of Çanakkale, Çanakkale’nin Amfibi ve Sürüngenleri-Amphibians and Reptiles of Çanakkale”, *T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü*, ss. 214-259.
- TRAKUS. (2018). http://www.trakus.org/kods_bird/uye/? fsx=turkiyenin_kuslari (20.12.2018)
- Uetz, P. (2018). The Reptile Database. <http://www.reptile-database.org> (20.12.2018)
- Vigna, Taglianti, A., Audisia, P., Biondi, M. (1999). Bologna MA, Carpaneto GM, De Biase A, Fattorini S, Piattella E, Sindaco R, Venchi A et al. “A proposal for a chorotype classification of the NearEast fauna, in the framework of the Western Palearctic region”. *Biogeographia*, 20: 31–59.
- Yaşar, Ç. (2018). “Türkiye Herpetofaunasının Haritalandırılması, Güncel ve Gelecek Senaryolar Kullanılarak Türlerle Yönelik Tahmini Dağılım Modellerinin Oluşturulması”. *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, Türkiye.